



**EUROPOS SĄJUNGOS
TARYBA**

**Briuselis, 2010 m. kovo 30 d. (12.04)
(OR. en)**

8157/10

**Tarpinstitucinė byla:
2010/0065 (COD)**

**DROIPEN 30
MIGR 36**

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos
data:	2010 m. kovo 29 d.
Dalykas:	Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, kuria panaikinamas Pamatinis sprendimas 2002/629/TVR

Delegacijoms pridedamas Komisijos pasiūlymas, pateikiamas su direktoriaus Jordi AYET PUIGARNAU lydraščiu Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Pierre de BOISSIEU.

Pridedama: KOM (2010) 95 galutinis



EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2010.3.29
KOM(2010)95 galutinis

2010/0065 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

**dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, kuria panaikinamas
Pamatinis sprendimas 2002/629/TVR**

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. Pasiūlymo aplinkybės

1.1. Pasiūlymo pagrindas ir tikslai

Prekyba žmonėmis visame pasaulyje laikoma vienu iš sunkiausių nusikaltimų – tai šiurkštus žmogaus teisių pažeidimas, šiuolaikinė vergovės forma ir itin pelningas verslas organizuotiems nusikaltėliams. Tai veikia, kai prievarta, apgaule ar piktnaudžiaujant asmenys verbuojami, perduodami arba priimami išnaudojimo, įskaitant seksualinį ar darbo išnaudojimą, priverstinio darbo, buitinės vergovės ir kitų formų išnaudojimo, taip pat organų išplovimo tikslais.

Todėl į prekybą žmonėmis reikia reaguoti ryžtingai, siekiant užkirsti kelią šiam nusikaltimui, taikyti baudžiamąją atsakomybę jį padariusiems ir apsaugoti nuo jo nukentėjusius asmenis.

1.2. Bendrosios sąlygos

Į kelias ES valstybes nares nukreipta daugiausia prekybos žmonėmis srautų iš ES nepriklausančių šalių. Be to, esama įrodymų, kad prekyba žmonėmis vyksta Europos Sąjungoje. Remiantis turimais duomenimis galima pagrįstai teigti, kad kiekvienais metais siekiant parduoti į ES teritoriją atvežami arba ES teritorijoje parduodami keli šimtai tūkstančių žmonių.

Be abejonės, pagrindinė prekybos žmonėmis priežastis yra socialinis pažeidžiamumas. Pažeidžiamumą lemia ekonominiai ir socialiniai veiksniai, kaip antai skurdas, lyčių diskriminacija, ginkluoti konfliktai, šeiminis smurtas, disfunkcinės šeimos, taip pat asmeninės aplinkybės, tokios kaip amžius, sveikatos būklė arba negalia. Tokiu pažeidžiamumu pasinaudoja tarptautiniai organizuoto nusikalstamumo tinklai, kad sudarytų palankesnes sąlygas migracijai ir vėliau galėtų smarkiai išnaudoti žmones panaudodami jėgą, grasinimus, prievartą ar įvairiais būdais piktnaudžiaudami, pavyzdžiui, priversdami vergauti už skolas. Iš tiesų, svarbus pagrindinis veiksnys yra gaunamas didelis pelnas. Kitas ne mažiau svarbus veiksnys yra seksualinių paslaugų ir pigios darbo jėgos paklausa.

1.3. Pasiūlymo srityje taikomos nuostatos

1989 m. priimta JT vaiko teisių konvencija siekiama apsaugoti vaikus nuo visų formų seksualinio išnaudojimo ir seksualinės prievartos. Ši pareiga taip pat apima vaikų apsaugą nuo seksualinio išnaudojimo ir prievartos, kurią jie patiria kaip prekybos žmonėmis aukos.

2000 m. Jungtinės Tautos priėmė Protokolą dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja, papildantį Jungtinių Tautų Organizacijos konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą. Protokolas buvo pirmasis išsamus tarptautinis dokumentas, skirtas prekybos žmonėmis problemai. 2009 m. kovo mėn. protokolą buvo ratifikavusios 24 ES valstybės narės, o likusios 3 jį yra pasirašiusios. Protokolą pasirašė ir patvirtino Europos bendrija.

Europos Tarybos konvencija dėl kovos su prekyba žmonėmis yra išsamus ir aiškus prevencijos, įvairių subjektų bendradarbiavimo, aukų apsaugos ir pagalbos joms pagrindas, be to, ja nustatoma pareiga už prekybą žmonėmis taikyti baudžiamąją atsakomybę. Įgyvendinant

tokias priemones būtų pasiekta reikšmingų rezultatų. Konvenciją yra ratifikavusios 16 ES valstybių narių. Dar 10 valstybių narių ją yra pasirašiusios ir šiuo metu ratifikuoja.

2002 m. liepos 19 d. priimtas Pamatinis sprendimas dėl kovos su prekyba žmonėmis, kaip atsakas į bendrai pripažintą poreikį ES lygmeniu spręsti sunkaus nusikaltimo – prekybos žmonėmis – problemą. 2006 m. gegužės mėn. Komisija patvirtino pamatinio sprendimo įgyvendinimo ataskaitą.

Direktyvoje 2004/81/EB numatyta pagalba ir galimybė suteikti gyventojų statusą trečiųjų šalių pilietybę turinčioms aukoms. 2010 m. Komisija pateiks Direktyvos 2004/81/EB įgyvendinimo ataskaitą ir apsvartys tinkamas priemones siekiant dar sustiprinti valstybių narių aukoms teikiamą apsaugą.

1.4. Derėjimas su kitomis Sąjungos politikos sritimis ir tikslais

Kova su visų formų smurtu dėl lyties, įskaitant prekybą žmonėmis, yra neatsiejama įsipareigojimo, kurį Komisija priėmė Moterų ir vyrų lygybės gairėse¹, dalis. Kova su prekyba vaikais taip pat įtraukta į vaiko teisių strategiją². Kovos su prekyba žmonėmis ir pagalbos aukoms tikslas atitinka nuostatas, įtvirtintas Tarybos pamatiniame sprendime 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose³, ir Tarybos direktyvą 2004/81/EB dėl leidimo gyventi šalyje⁴, kuri skirta imigracijos klausimams ir taikoma tik trečiųjų šalių piliečiams. Visos šios direktyvos nuostatos taikomos, jeigu atitinkamas klausimas neįtrauktas į minėtą direktyvą. Kovos su prekyba žmonėmis tikslas taip pat atitinka Tarybos direktyvą 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms, kuria siekiama sudaryti geresnes galimybes gauti kompensaciją užsienyje⁵, ir Tarybos pamatinį sprendimą 2008/841/TVR dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu⁶. Prekyba žmonėmis įtraukta į nusikalstamų veikų, už kurias taikomas perdavimas pagal Europos arešto orderį, sąrašą pagal Tarybos pagrindų sprendimą 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio⁷. Pirmiau nurodyti tikslai visiškai atitinka šiuos dokumentus, taip pat Europos Tarybos konvenciją dėl kovos su prekyba žmonėmis bei Europolo ir Eurojusto įgaliojimus.

Bet kokiais ES veiksmams šioje srityje turi būti gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, visų pirma pripažintų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – ES chartija) ir Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje (toliau – EŽTK).

¹ Komisijos komunikatas Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Moterų ir vyrų lygybės gairės 2006–2010“, SEC(2006) 275, COM(2006) 92.

² Komisijos komunikatas dėl ES vaiko teisių strategijos kūrimo, SEC(2006) 888, SEC(2006) 889, COM(2006) 367.

³ 2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose (OL L 82, 2001 3 22, p. 1).

⁴ 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/81/EB dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus, bendradarbiaujantiems su kompetentingomis institucijomis (OL L 261, 2004 8 6, p. 85).

⁵ 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/80/EB dėl kompensacijos nusikaltimų aukoms (OL L 261, 2004 8 6, p. 15).

⁶ Tarybos pamatinis sprendimas 2008/841/TVR dėl kovos su organizuotu nusikalstamumu (OL L 300, 2008 11 11, p. 42).

⁷ 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002 7 18).

Valstybės narės, įgyvendindamos Europos Sąjungos teisę, privalo atsižvelgti į šias teises ir principus.

Šis pasiūlymas pateiktas atlikus nuodugną patikrinimą, siekiant įsitikinti, kad jo nuostatos visiškai atitinka pagrindines teises, t. y. žmogaus orumo principą, kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo uždraudimą, vergijos ir priverstinio darbo uždraudimą, vaiko teises, teisę į laisvę ir saugumą, saviraiškos ir informacijos laisvę, asmens duomenų apsaugos principą, teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, taip pat teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principus.

Ypatingas dėmesys skirtas ES chartijos 5 straipsnio 3 daliai, kuria aiškiai uždraudžiama prekyba žmonėmis. Be to, atsižvelgta į ES chartijos 24 straipsnį, nes daug prekybos žmonėmis aukų yra vaikai. Aukų apsaugos ir pagalbos joms nuostatos turi teigiamą poveikį pagrindinėms teisėms. Teisę būti apsaugotam nuo vergijos, priverstinio darbo ir tarnystės yra pripažinęs Europos žmogaus teisių teismas. Svarbi ir aukos teisė į tikslų, nešališką, efektyvų ir greitą tyrimą; šią teisę būtų galima įgyvendinti sustiprinus aukos vaidmenį baudžiamajame procese.

Didesnis aukos vaidmuo baudžiamajame procese galėtų turėti ir neigiamą poveikį, jeigu dėl tokio sustiprinto vaidmens kiltų pavojus kaltinamojo procesinėms teisėms, visų pirma teisei į teisingą bylos nagrinėjimą (ES chartijos 47 straipsnis) ir teisei į gynybą (ES chartijos 48 straipsnis). Vis dėlto Europos žmogaus teisių teismas yra nustatęs aiškius atitinkamų kaltinamojo ir aukos teisių suderinimo principus. Todėl teisės akto projektas atidžiai parengtas užtikrinus visišką suderinamumą su teisėmis į gynybą, ir tai yra tinkamo teisės akto įgyvendinimo valstybėse narėse pagrindas.

Prereikūs gali būti pasinaudota atitinkamomis Europos Sąjungos finansavimo galimybėmis, kad būtų paremtos valstybių narių pastangos laikytis šios direktyvos reikalavimų.

2. Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis ir poveikio vertinimas

2.1. Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis

2.1.1. Konsultacijų metodai, pagrindiniai tiriamieji sektoriai ir bendras šalių, su kuriomis konsultuotasi, apibūdinimas

Gavusi Tarybos prašymą įvertinti ES plano įgyvendinimą⁸, 2007 m. gruodžio mėn. Komisija valstybėms narėms išplatino klausimyną. Į jį atsakė 23 valstybės narės ir Norvegija. Rezultatais pasinaudota 2008 m. spalio 17 d. patvirtintame Komisijos darbiniam dokumente⁹.

Rengiant poveikio vertinimą surengti trys konsultaciniai posėdžiai. 2008 m. spalio 2–3 d. posėdžiavusi Ekspertų grupė dėl prekybos žmonėmis po nuodugnių diskusijų pateikė nuomonę raštu. 2008 m. spalio 7 d. surengtas konsultacinis posėdis su įvairių veiklos sektorių ekspertais, įskaitant vyriausybių, teisėsaugos tarnybų, NVO, tarptautinių organizacijų ir

⁸ Tarybos ES planas dėl prekybos žmonėmis prevencijai ir kovai su ja skirtų geriausios praktikos, standartų ir procedūrų (OL C 311 2005 12 9, p. 1).

⁹ ES plano dėl prekybos žmonėmis prevencijai ir kovai su ja skirtų geriausios praktikos, standartų ir procedūrų įgyvendinimo vertinimas ir priežiūra, COM(2008) 657.

universitetų atstovus. Vėliau dalyvių buvo paprašyta perduoti pastabas raštu, ir keli ekspertai jas pateikė. 2008 m. spalio 17 d. surengtas posėdis su valstybių narių atstovais.

2.1.2. Nuomonių apibendrinimas ir kaip į jas atsižvelgta

- Europos Komisijos ekspertų grupė dėl prekybos žmonėmis savo nuomonėje raštu teigė, kad pagrindiniai principai – poreikis kiekvienoje šalyje sukurti tinkamą teisinį pagrindą, poreikis žmogaus teisių klausimui teikti pirmąją reikšmę, laikytis visapusiško, suderinto ir integruoto požiūrio siekiant vyriausybės politiką prekybos žmonėmis srityje susieti su migracijos politika, gerbti vaikų teises, skatinti prekybos žmonėmis srities tyrimus ir stebėti kovos su prekyba žmonėmis politikos poveikį.
- Daugelis suinteresuotųjų šalių pritarė, kad reikia konkrečių nuostatų, skirtų tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui pagerinti. Apskritai pabrėžtas esminis pagalbos priemonių vaidmuo.
- Suinteresuotosios šalys skirtingai vertino konkrečios pareigos taikyti baudžiamąją atsakomybę asmenims, kurie žinodami naudojami asmens, kuris yra prekybos žmonėmis auka, seksualinėmis paslaugomis, įvedimą. Kelios valstybės narės atkreipė dėmesį, kad, bet kuriuo atveju, tokia nuostata neturėtų būti saistanti.

2.2. Specialių duomenų rinkimas ir naudojimas

Nepriklausomo tyrimo neprireikė.

2.3. Poveikio vertinimas SEC(2009) 358 ir Poveikio vertinimo santrauka SEC(2009) 359

Išnagrinėtos įvairios politikos galimybės, susijusios su ankstesniu 2009 m. kovo 25 d. pamatinio sprendimo pasiūlymu, siekiant veiksmingiau užkirsti kelią prekybai žmonėmis ir kovoti su ja, taip pat geriau apsaugoti aukas.

- 1-oji politikos galimybė: nesiimti naujų ES lygmens veiksmų

ES nesiimtų veiksmų kovoti su prekyba žmonėmis, o valstybės narės tęstų Europos Tarybos konvencijos dėl kovos su prekyba žmonėmis pasirašymo ir ratifikavimo procesą.

- 2-oji politikos galimybė: ne teisėkūros priemonės

Pamatinis sprendimas 2004/629/TVR nebūtų keičiamas. Būtų priimtos ne teisėkūros priemonės tokiose srityse, kaip paramos aukoms programos, stebėsenos, prevencijos priemonės paskirties šalyse, prevencijos priemonės kilmės šalyse, mokymas ir teisėsaugos institucijų bendradarbiavimas.

- 3-oji politikos galimybė: naujas teisės aktas dėl baudžiamojo persekiojimo, paramos aukoms, prevencijos ir stebėsenos

Būtų priimtas naujas įstatymo galią turintis aktas, į kurį būtų įtraukta galiojančio pamatinio sprendimo nuostata, taip pat tam tikros Europos Tarybos konvencijos nuostatos ir papildomi aspektai. Visų pirma į naująjį pamatinį sprendimą būtų įtrauktos materialinės baudžiamosios teisės, jurisdikcijos ir baudžiamojo persekiojimo, aukų teisių baudžiamajame procese,

pagalbos aukoms, specialių apsaugos priemonių vaikams, prevencijos ir stebėsenos srities nuostatos.

- 4-oji politikos galimybė: naujas teisės aktas (kaip pagal 3-ąją politikos galimybę) ir ne teisėkūros priemonės (kaip pagal 2-ąją politikos galimybę)
 - Būtų priimtas naujas įstatymo galią turintis aktas, į kurį būtų įtrauktos galiojančio pamatinio sprendimo nuostatos ir naujos nuostatos. Naująjį įstatymo galią turintį aktą papildytų ne teisėkūros priemonės, visų pirma nustatytosios pagal 2-ąją politikos galimybę.
 - Išnagrinėjus ekonominį ir socialinį poveikį, taip pat poveikį pagrindinėms laisvėms, 3-oji ir 4-oji politikos galimybės yra geriausias problemos sprendimo būdas, ir jas taikant nustatyti tikslai turėtų būti visiškai pasiekti. Pirmenybė teikiama 4-ajai politikos galimybei.
 - Komisija atliko poveikio vertinimą, skirtą ankstesniam 2009 m. kovo 25 d. pamatinio sprendimo pasiūlymui dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, kuris *mutatis mutandis* galioja ir šiam direktyvos pasiūlymui. Kadangi šiame aiškinamajame memorandume nurodytos direktyvos pasiūlymo turinys iš esmės identiškas ankstesnio pamatinio sprendimo pasiūlymo turiniui, esamas poveikio vertinimas gali būti laikomas tinkančiu ir naujam pasiūlymui. Informaciją apie poveikio vertinimą galima rasti
 - http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/cia_2009_en.htm#jls.

3. Teisiniai pasiūlymo aspektai

3.1. Siūlomų veiksmų santrauka

Į naująją direktyvą, be galiojančio pamatinio sprendimo nuostatų, būtų įtraukti tokie nauji aspektai:

3.1.1. Materialinės baudžiamosios teisės nuostatos

- Apibrėžtis.
- Atsakomybę sunkinančios aplinkybės ir bausmės.
- Bausmių netaikymas aukai.

3.1.2. Jurisdikcija ir baudžiamasis persekiojimas

- Platesnė ir labiau saistanti ekstrateritorinės jurisdikcijos taisyklė.
- Tyrimo priemonės.

3.1.3. Pagalba ir parama aukoms

- Ankstyvo aukų nustatymo ir pagalbos joms mechanizmų sukūrimas.
- Pagalbos standartai, įskaitant galimybę gauti būtiną medicininį gydymą, konsultacijas ir psichologinę pagalbą.

- Specialios priemonės vaikams.

3.1.4. Aukų apsauga baudžiamajame procese

- Speciali tvarka siekiant išvengti antrinės viktimizacijos.
- Apsauga remiantis rizikos vertinimu.
- Teisinės konsultacijos ir atstovavimas, be kita ko, reikalaujant žalos atlyginimo.

3.1.5. Prevencija

- Priemonės, skirtos seksualinių paslaugų ir pigios darbo jėgos paklausai sumažinti.
- Mokymas.
- Baudžiamosios atsakomybės taikymas asmenims, kurie naudojami paslaugomis, žinodami, kad jas teikiantis asmuo yra prekybos žmonėmis auka.

3.1.6. Stebėsena

- Nacionalinių pranešėjų sistemos ar lygiaverčių mechanizmų sukūrimas.

3.2. Pasiūlymo pridėtinė vertė, palyginti su 2005 m. Europos Tarybos konvencija dėl kovos su prekyba žmonėmis

Pasiūlymas grindžiamas Europos Tarybos konvencija, į ją įtrauktas toks pat visapusiškas požiūris, apimantis prevenciją, baudžiamąjį persekiojimą, aukų apsaugą ir stebėseną. Be to, pasiūlymas turi toliau nurodytus pagrindinius pridėtinės vertės aspektus.

- Tikslios bausmės atsižvelgiant į nusikalstamų veikų sunkumą (4 straipsnis).
- Platesnė ir labiau saistanti ekstrateritorinės jurisdikcijos taisyklė, kuria valstybėms narėms nustatoma pareiga patraukti baudžiamojon atsakomybėn savo piliečius ir nuolatinius gyventojus, kurie padarė nusikaltimą užsiimdami prekyba žmonėmis ne valstybės narės teritorijoje (9 straipsnis).
- Platesnė nuostatos dėl bausmių netaikymo aukoms už jų dalyvavimą neteisėtoje veikoje, neatsižvelgiant į tai, kokias neteisėtas priemones panaudojo prekyba žmonėmis užsiimantys asmenys, taikymo sritis (6 straipsnis).
- Aukštesni pagalbos aukoms standartai, ypač susiję su medicininio gydymu (10 straipsnis).
- Specialios apsaugos priemonės vaikams, prekybos žmonėmis aukoms (12–14 straipsniai).
- Be to, panašių nuostatų įtraukimas į ES *acquis* pranašus tuo, kad ES teisės sistema nustatomi griežtesni apribojimai, t. y. įsigaliojimas nedelsiant ir jų įgyvendinimo stebėsena.

3.3. Teisinis pagrindas

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 82 straipsnio 2 dalis ir 83 straipsnio 1 dalis.

4. Subsidiarumo principas

Šio pasiūlymo tikslų valstybės narės vienos negali deramai pasiekti dėl toliau nurodytų priežasčių.

Kovodamos su prekyba žmonėmis valstybės narės turi derinti savo veiksmus, taip pat bendradarbiauti tarptautiniu mastu, kad galėtų pasiekti tikslus. Skirtingos valstybių narių teisinės sąlygos apsunkina veiksmų koordinavimą, trukdo tarptautiniam teisėsaugos ir teismų bendradarbiavimui.

Pasiūlyme iškeltus tikslus galima lengviau pasiekti Europos Sąjungos lygmens veiksmais dėl toliau nurodytos priežasties.

Pasiūlymu valstybių narių materialinės ir procesinės baudžiamosios teisės normos bus suderintos išsamiau nei galiojančiu pamatiniu sprendimu. Tai turės teigiamą poveikį tarptautiniam teisėsaugos ir teismų bendradarbiavimui, taip pat aukoms teikiamai apsaugai ir pagalbai. Taigi pasiūlymas atitinka subsidiarumo principą.

5. Proporcingumo principas

Pasiūlymas atitinka proporcingumo principą, nes jame apsiribojama būtiniausiomis priemonėmis, kurių reikia nurodytiesiems tikslams įgyvendinti Europos lygmeniu, ir neviršijama to, kas būtina jiems pasiekti.

6. Pasirinkta priemonė

Siūloma priemonė: direktyva.

Kovojant su prekyba žmonėmis būtina derinti valstybių narių baudžiamosios teisės aktų nuostatas, siekiant pagerinti bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose. Šiuo tikslu Sutartyje konkrečiai numatyta priimti tik direktyvas.

7. Poveikis biudžetui

Pasiūlymas neturi poveikio ES biudžetui.

8. Papildoma informacija

8.1. Galiojančių teisės aktų panaikinimas

Priėmus pasiūlymą bus panaikinti galiojantys teisės aktai.

8.2. Teritorinio taikymo sritis

Pasiūlymas bus skirtas valstybėms narėms. Priimtose direktyvos taikymo Jungtinei Karalystei, Airijai ir Danijai sąlygos bus nustatytos pagal prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo pridėtų protokolų (Nr. 21 ir 22) nuostatas.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA

**dėl prekybos žmonėmis prevencijos, kovos su ja ir aukų apsaugos, kuria panaikinamas
Pamatinis sprendimas 2002/629/TVR**

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 82 straipsnio 2 dalį ir 83 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę¹⁰,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę¹¹,

teisės akto pasiūlymą perdavus nacionaliniams parlamentams,

taikydami įprastą teisėkūros procedūrą,

kadangi:

- (1) Prekyba žmonėmis yra sunkus nusikaltimas, dažnai susijęs su organizuotu nusikalstamumu, ir šiurkštus pagrindinių teisių pažeidimas, aiškiai uždraustas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija.
- (2) Europos Sąjunga yra įsipareigojusi užkirsti kelią prekybai žmonėmis ir kovoti su ja, taip pat apsaugoti prekybos žmonėmis aukų teises. Todėl buvo priimti 2002 m. liepos 19 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2002/629/TVR dėl kovos su prekyba žmonėmis¹² ir ES planas dėl prekybos žmonėmis prevencijai ir kovai su ja skirtų geriausios praktikos, standartų ir procedūrų (2005/C 311/01)¹³. Tuo pat metu ES imasi veiksmų ES nepriklausančiose kilmės ir aukų perdavimo šalyse, kuriais visų pirma siekiama didinti informuotumą, mažinti pažeidžiamumą, teikti paramą ir pagalbą aukoms, kovoti su pagrindinėmis prekybos žmonėmis priežastimis, remti šalis kuriant atitinkamus kovos su prekyba žmonėmis teisės aktus. Be to, priėmus Tarybos pamatinį sprendimą 2009/948/TVR dėl jurisdikcijos įgyvendinimo kolizijų baudžiamuosiuose procesuose prevencijos ir sprendimo¹⁴, bus lengviau derinti baudžiamąjį persekiojimą prekybos žmonėmis byloje.

¹⁰ OL C [...], [...], p. [...].

¹¹ OL C [...], [...], p. [...].

¹² OL L 203, 2002 8 1, p. 1.

¹³ OL C 311, 2005 12 9, p. 1.

¹⁴ OL L 328, 2009 12 15, p. 42.

- (3) Šia direktyva nustatomas integruotas visapusiškas požiūris į kovą su prekyba žmonėmis. Pagrindiniai šios direktyvos tikslai – geresnė prevencija, baudžiamasis persekiojimas ir aukų teisių apsauga. Vaikai yra labiau pažeidžiami, todėl jiems kyla didesnis pavojus tapti prekybos žmonėmis aukomis. Taikant šios direktyvos nuostatas visų pirma turi būti atsižvelgiama į vaiko gerovę pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją ir Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją¹⁵.
- (4) 2000 m. Jungtinių Tautų protokolai dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja, papildantis Jungtinių Tautų Organizacijos konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą¹⁶, ir 2005 m. Europos Tarybos konvencija dėl kovos su prekyba žmonėmis¹⁷ yra esminiai žingsniai stiprinant tarptautinį bendradarbiavimą kovojant su prekyba žmonėmis.
- (5) Siekiant atsižvelgti į naujausius įvykius, susijusius su prekyba žmonėmis, šioje direktyvoje nustatyta platesnė prekybos žmonėmis sąvoka nei Pamatiniame sprendime 2002/629/TVR, todėl į ją įtrauktos papildomos išnaudojimo formos. Šioje direktyvoje priverstinis elgetavimas turėtų būti suprantamas kaip priverstinio darbo arba tarnybos (toliau – paslaugos) forma, kaip apibrėžta 1930 m. birželio 29 d. Tarptautinės darbo organizacijos Konvencijoje Nr. 29 dėl priverstinio ar privalomojo darbo. Todėl prekybos žmonėmis apibrėžtis išnaudojimą verčiant elgetauti apima tik tada, kai yra visi priverstinio darbo ar paslaugų požymiai. Ar sutikimas teikti tokias paslaugas galioja, reikėtų vertinti kiekvienu atveju atskirai, atsižvelgiant į atitinkamą teismo praktiką. Tačiau kai tai susiję su vaikais, galutinis sutikimas niekada neturėtų būti laikomas galiojančiu veiksmu. Sąvoka „išnaudojimas įtraukiant į nusikalstamą veiką“ turėtų būti aiškinamas kaip asmens išnaudojimas, *inter alia*, verčiant užsiimti kišenvagystėmis, vagiliavimu parduotuvėse ir kita panašia veika, už kurią taikomos bausmės ir kuri susijusi su finansiniu pasipelnymu. Apibrėžtis taip pat apima prekybą žmonėmis organų išpjovimo tikslu, kuri gali būti susijusi su prekyba organais ir kuri yra sunkus žmogaus orumo ir fizinio neliečiamumo pažeidimas.
- (6) Šioje direktyvoje nustatytų bausmių dydis rodo didėjančią valstybių narių susirūpinimą dėl didėjančios prekybos žmonėmis. Atsižvelgiant į nusikaltimo sunkumą, šia direktyva siekiama užtikrinti tolesnį bausmių suvienodinimą ir sugriežtinimą ES. Už tam tikromis aplinkybėmis padarytą nusikalstamą veiką, pavyzdžiui, padarytą ypač pažeidžiamai aukai, turėtų būti taikoma griežtesnė bausmė. Šioje direktyvoje ypač pažeidžiami asmenys turėtų apimti bent jau visus vaikus, taip pat suaugusiosius, kurie nusikaltimo padarymo metu buvo ypač pažeidžiami dėl nėštumo, sveikatos būklės ar negalios. Jeigu nusikalstama veika ypač sunki, pavyzdžiui, kai buvo sukeltas pavojus aukos gyvybei arba nusikalstama veika padaryta panaudojant sunkų smurtą arba aukai buvo padaryta ypač didelė žala, už ją turėtų būti taikoma ypač griežta bausmė. Jeigu šioje direktyvoje daroma nuoroda į perdavimą, tokia nuoroda turėtų būti aiškinama

¹⁵ 1989 m. lapkričio 20 d. Generalinės Asamblėjos rezoliucija Nr. 44/25 priimta Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija suteikiant galimybę ją pasirašyti, ratifikuoti ir prie jos prisijungti.

¹⁶ 2000 m. Palerme sudarytas Jungtinių Tautų protokolai dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja, papildantis Jungtinių Tautų Organizacijos konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą.

¹⁷ 2005 m. gegužės 16 d. Varšuvoje sudaryta Europos Tarybos konvencija dėl kovos su prekyba žmonėmis, Europos Tarybos sutarčių serija Nr. 197.

pagal 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimą 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos¹⁸.

- (7) Pagal atitinkamų valstybių narių teisės sistemų pagrindinius principus prekybos žmonėmis aukos turėtų būti netraukiamos baudžiamojon atsakomybėn ir nebaudžiamos už nusikalstamą veiką, pavyzdžiui, už naudojimąsi suklastotais dokumentais arba už nusikalstamą veiką, numatytą prostitucijai ar imigracijai skirtuose teisės aktuose, kurią jos buvo priverstos padaryti tiesiogiai dėl to, kad tapo prekybos žmonėmis aukomis. Tokios apsaugos tikslas – užtikrinti aukų žmogaus teises, išvengti tolesnės viktimizacijos ir paskatinti jas būti liudytojais baudžiamosiose bylose, iškeltose nusikalstamą veiką padariusiems asmenims. Šia apsaugos sąlyga nepašalinama galimybė traukti baudžiamojon atsakomybėn ir bausti už nusikalstamas veikas, kurias asmuo tyčia padarė arba dalyvavo jas darant.
- (8) Siekiant užtikrinti sėkmingą su prekyba žmonėmis susijusios veikos tyrimą ir baudžiamąjį persekiojimą už ją, šie veiksmai turėtų būti pradami nepriklausomai nuo to, ar auka pateikė skundą arba kaltinimą. Baudžiamąjį persekiojimą turėtų būti leidžiama vykdyti pakankamą laiką po to, kai auka sulaukė pilnametystės. Teisės saugos pareigūnai ir prokurorai turėtų būti tinkamai parengti, be kita ko, siekiant pagerinti tarptautinių teisės saugos ir teismų bendradarbiavimą. Be to, už tokių nusikalstamų veikų tyrimą arba už jas taikomą baudžiamąjį persekiojimą atsakingi asmenys turėtų galėti naudotis tyrimo priemonėmis, kurios naudojamos tiriant organizuotus ar kitus sunkius nusikaltimus, kaip antai, telefoninių pokalbių pasiklausymas, slaptas sekimas, įskaitant elektroninį stebėjimą, banko sąskaitų stebėjimas ir kitos finansinio tyrimo priemonės.
- (9) Siekiant užtikrinti tarptautinių nusikaltėlių grupuočių, kurių veiklos centras yra valstybėje narėje ir kurios verčiasi prekyba žmonėmis trečiosiose šalyse, veiksmingą baudžiamąjį persekiojimą, jurisdikcija tirti su prekyba žmonėmis susijusią veiką turėtų būti nustatyta, kai nusikalstamą veiką padaręs asmuo yra valstybės narės pilietis arba asmuo, kurio įprastinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, ir kai nusikalstama veika padaryta ne tos valstybės narės teritorijoje. Panašiai, jurisdikcija taip pat turėtų būti nustatyta, kai auka yra valstybės narės pilietis arba asmuo, kurio įprastinė gyvenamoji vieta yra valstybėje narėje, arba nusikalstama veika padaryta tos valstybės narės teritorijoje įsisteigusio juridinio asmens naudai, ir kai nusikalstama veika padaryta ne tos valstybės narės teritorijoje.
- (10) 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyvoje 2004/81/EB dėl leidimo gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos arba kurie dalyvavo vykdant nelegalios imigracijos padėjimo veiksmus, bendradarbiaujantiems su kompetentingomis institucijomis¹⁹, numatytos nuostatos dėl leidimų gyventi šalyje išdavimo trečiųjų šalių piliečiams, kurie yra prekybos žmonėmis aukos, 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje²⁰ reglamentuojama Sąjungos piliečių ir jų šeimų teisė laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, taip pat apsauga nuo išsiuntimo, o šia direktyva nustatomos

¹⁸ OL L 190, 2002 7 18, p. 1.

¹⁹ OL L 261, 2004 8 6, p. 19.

²⁰ OL L 158, 2004 4 30, p. 77.

konkrečios apsaugos priemonės visoms prekybos žmonėmis aukoms. Todėl šia direktyva nereglamentuojamos jų gyvenimo valstybių narių teritorijoje sąlygos.

- (11) Prekybos žmonėmis aukos turi turėti galimybę veiksmingai naudotis savo teisėmis. Todėl aukoms turėtų būti teikiama pagalba ir parama prieš baudžiamąjį procesą, jo metu ir atitinkamą laikotarpį po jo. Kad pagalba ir parama būtų veiksminga, ji turi būti teikiama tinkamai informavus ir gavus sutikimą, taip užtikrinant, kad, pavyzdžiui, auka sutiktų, kad jai būtų taikomos priemonės ligoms nustatyti ar taikomos kitos pagrindinės paramos priemonės. Teikiama pagalba ir parama turėtų apimti bent jau būtiniausias priemones, kurių reikia, kad auka atsigautų ir galėtų išvengti ją pardavusių asmenų. Praktiškai taikant tokias priemones turėtų būti atsižvelgta į konkretaus asmens sąlygas ir poreikius, nustatytus atlikus individualų vertinimą pagal nacionalines procedūras. Asmeniui turėtų būti skirta pagalba ir parama, kai tik gaunama duomenų, kad jis gali būti prekybos žmonėmis auka, nepaisant to, ar jis nori duoti parodymus kaip liudytojas. Pagalba turėtų būti besąlygiška bent jau tol, kol kompetentingos institucijos priima galutinį sprendimą, susijusį su svarstymo laikotarpiu ir leidimu gyventi šalyje, arba jeigu pripažįsta, kad asmuo yra prekybos žmonėmis auka. Jeigu baigus nustatymo procesą arba pasibaigus svarstymo laikotarpiui, nusprendžiama, kad asmuo nelaikomas turinčiu teisę gauti leidimą gyventi šalyje arba negyvena šalyje teisėtai, atitinkama valstybė narė neprivalo tam asmeniui toliau teikti pagalbos ir paramos remdamasi šia direktyva. Prireikus pagalba ir parama turėtų būti tęsiama atitinkamą laikotarpį pasibaigus baudžiamajam procesui, pavyzdžiui, jeigu dėl sunkių fizinių ar psichologinių nusikaltimo pasekmių tęsiamas medicininis gydymas arba jeigu kyla pavojus aukos saugumui dėl to asmens parodymų baudžiamajame procese.
- (12) 2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose²¹ nustatomos nukentėjusiųjų teisės baudžiamosiose bylose, įskaitant jų teisę į apsaugą ir žalos atlyginimą. Be to, prekybos žmonėmis aukos turėtų turėti galimybę naudotis nemokamomis teisinėmis konsultacijomis ir teisinio atstovavimo paslaugomis, be kita ko, reikalaujant žalos atlyginimo. Teisinių konsultacijų tikslas – padėti aukoms gauti informacijos ir patarimų apie įvairias galimybes, kuriomis jos gali naudotis. Teisinės konsultacijos ir teisinio atstovavimo paslaugos turėtų būti teikiamos nemokamai bent jau tada, kai auka neturi pakankamai finansinių lėšų, laikantis valstybių narių vidaus procedūrų. Kadangi vaikai aukos dažniausiai tokių lėšų neturi, teisinės konsultacijos ir teisinio atstovavimo paslaugos jiems praktiškai būtų nemokamos. Be to, remiantis pagal nacionalines procedūras atliekamu individualiu rizikos vertinimu, aukos turėtų būti apsaugotos nuo keršto, bauginimo ir nuo rizikos, kad dar kartą taps prekybos žmonėmis aukomis.
- (13) Prekybos žmonėmis aukos, kurios jau patyrė prievartą ir žeminantį elgesį, dažnai susijusį su prekyba žmonėmis, įskaitant seksualinį išnaudojimą, išžaginimą, į vergiją panašią praktiką ar organų išpjovimą, turėtų būti apsaugotos nuo antrinės viktimizacijos ir nuo dar vienos psichologinės traumos per baudžiamąjį procesą. Šiuo tikslu per baudžiamąjį tyrimą ir procesą prekybos žmonėmis aukoms turėtų būti taikoma jų individualius poreikius atitinkanti tvarka. Vertinant individualius poreikius reikėtų atsižvelgti į tokias aukos aplinkybes, kaip amžius, nėštumas, sveikata, negalia, kitas asmenines sąlygas, taip pat į fizines ir psichologines nusikalstamos veikos,

²¹ OL L 82, 2001 3 22, p. 1.

padarytos asmeniui, pasekmes. Ar ir kaip tokia tvarka bus taikoma, sprendžiama kiekvienu atveju atskirai remiantis nacionalinės teisės aktuose nustatytais pagrindais bei teismų teisės veikti savo nuožiūra taisyklėmis, teismo praktika ar gairėmis.

- (14) Be visoms prekybos žmonėmis aukoms skirtų priemonių, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad vaikams aukoms būtų taikomos specialios pagalbos, paramos ir apsaugos priemonės. Šios priemonės turėtų būti taikomos atsižvelgiant į vaiko gerovę pagal JT vaiko teisių konvenciją. Jeigu prekybos žmonėmis aukos amžius nežinomas ir yra priežasčių manyti, kad asmuo yra jaunesnis nei 18 metų, jis laikomas vaiku, kad jam nedelsiant būtų galima suteikti pagalbą, paramą ir apsaugą. Pagalbos ir paramos priemonės visų pirma turėtų būti skiriamos padėti vaikams aukoms atsigauti fiziškai, psichologiškai ir socialiai ir jomis turėtų būti siekiama ilgalaikio konkrečiam asmeniui skirto sprendimo. Vaikas auka turėtų kuo greičiau reintegruoti į visuomenę, todėl bus būtina įtraukti teisę gauti mokymą. Atsižvelgiant į tai, kad vaikai, prekybos žmonėmis aukos, ypač pažeidžiami, turėtų būti galima taikyti papildomas apsaugos priemones jiems apsaugoti apklausų per baudžiamąjį tyrimą ir procesą metu.
- (15) Valstybės narės turėtų sukurti ir (arba) stiprinti politiką, kuria siekiama užkirsti kelią prekybai žmonėmis, įskaitant mokslinių tyrimų, informacijos, informuotumo didinimo ir švietimo priemones, kuriomis mažinama visų formų išnaudojimą skatinanti paklausa, taip pat priemonės, kuriomis mažinama rizika žmonėms tapti prekybos žmonėmis aukomis. Imdamosi tokių iniciatyvų valstybės narės turėtų atsižvelgti į lyčių aspektą ir vaiko teises. Visi pareigūnai, kuriems gali tekti susidurti su prekybos žmonėmis aukomis arba galimomis aukomis, turėtų būti tinkamai parengti atpažinti tokias aukas ir su jomis elgtis. Ši pareiga pasirengti pirmiausia būtų taikoma policijos pareigūnams, sienos apsaugos tarnybų pareigūnams, darbo inspektoriams, sveikatos priežiūros darbuotojams ir konsulinį įstaigų personalui, tačiau atsižvelgiant į vietos aplinkybes galėtų apimti ir kitų kategorijų valstybės pareigūnus, kuriems dirbant gali tekti susidurti su prekybos žmonėmis aukomis.
- (16) 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/52/EB, kuria numatomi sankcijų ir priemonių nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams būtiniausi standartai²², numatytos baudmės nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių darbdaviams, kurie, nors jiems ir nepareikšti kaltinimai ir jie nėra pripažinti kaltais dėl prekybos žmonėmis, naudojami asmens darbu arba paslaugomis, žinodami, kad jis yra prekybos žmonėmis auka. Be to, valstybės narės turėtų atsižvelgti į galimybę taikyti sankcijas asmenims, kurie naudojami bet kokiomis asmens paslaugomis žinodami, kad jis yra prekybos žmonėmis auka. Tokia papildoma baudžiamoji atsakomybė galėtų būti numatyta ir legaliai esančių trečiųjų šalių piliečių ir ES piliečių darbdaviams, taip pat asmenims, perkantiems seksualines paslaugas iš bet kokio asmens, kuris yra prekybos žmonėmis auka, neatsižvelgiant į jų pilietybę.
- (17) Valstybės narės, pasirinkusios jų organizaciją atitinkantį būdą ir atsižvelgdamos į poreikį nustatyti būtiniausią struktūrą ir apibrėžtas užduotis, turėtų sukurti nacionalines stebėsenos sistemas, pavyzdžiui, nacionalinių pranešėjų sistemą arba lygiaverčius mechanizmus, kad galėtų analizuoti prekybos žmonėmis tendencijas, vertinti kovos su prekyba žmonėmis rezultatus ir reguliariai teikti informaciją atitinkamoms nacionalinėms institucijoms.

²² OL L 126, 2009 6 30, p. 24.

- (18) Kadangi šios direktyvos tikslo, tai yra kovoti su prekyba žmonėmis, valstybės narės vienos negali deramai pasiekti ir kadangi dėl siūlomo veiksmo masto ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Europos Sąjungos lygmeniu, ES gali priimti priemones pagal subsidarumo principą, kaip nurodyta Europos Sąjungos sutarties 3 ir 5 straipsniuose. Pagal pastarajame straipsnyje įtvirtintą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina tam tikslui pasiekti.
- (19) Šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, visų pirma pripažintų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, t. y.: žmogaus orumo principo, vergijos, priverstinio darbo ir prekybos žmonėmis uždraudimo, kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudymo uždraudimo, vaiko teisių, teisės į laisvę ir saugumą, saviraiškos ir informacijos laisvės, asmens duomenų apsaugos principo, teisės į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, taip pat teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principų. Visų pirma, šia direktyva siekiama užtikrinti, kad būtų besąlygiškai laikomasi visų šių teisių ir principų, ir ji atitinkamai turi būti įgyvendinama.
- (20) [Pagal Protokolo (Nr. 21) dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, pridėto prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo, 1, 2, 3 ir 4 straipsnius Jungtinė Karalystė ir Airija pranešė apie savo pageidavimą dalyvauti priimant ir įgyvendinant šią direktyvą.] ARBA [Nepažeidžiant Protokolo (Nr. 21) dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, pridėto prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo, 4 straipsnio Jungtinė Karalystė ir Airija nedalyvaus priimant šią direktyvą, ji nebus joms privaloma ar taikoma.] Pagal Protokolo (Nr. 22) dėl Danijos pozicijos, pridėto prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo, 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šią direktyvą, todėl ji nėra jai privaloma ar taikoma,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

1 straipsnis

Dalykas

Šioje direktyvoje siekiama nustatyti būtiniausias taisykles, susijusias su nusikalstamų veikų apibrėžtimi ir sankcijomis prekybos žmonėmis srityje. Ja taip pat siekiama įvesti bendras nuostatas, kad būtų sustiprinta nusikaltimų prevencija ir aukų apsauga.

2 straipsnis

Su prekyba žmonėmis susijusios nusikalstamos veikos

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad būtų baudžiama už toliau nurodytas tyčines veikas.

Asmenų verbavimas, vežimas, perdavimas, laikymas ar priėmimas, įskaitant to asmens kontrolės perėmimą ar perdavimą, grasinant arba panaudojant jėgą ar kitokią prievartą, pagrobiant, sukčiaujant arba apgaule, piktnaudžiaujant padėtimi arba pasinaudojant asmens pažeidžiamumu, duodant arba gaunant pinigų ar naudos siekiant kitą asmenį kontroliuojančio asmens sutikimo, kai šios veikos tikslas yra išnaudojimas.

2. Pažeidžiamumas – padėtis, kai asmuo neturi tikro arba priimtino pasirinkimo, kaip tik pasiduoti prievartai.
3. Išnaudojimas apima bent jau naudą iš kitų asmenų prostitucijos ar kitas seksualinio išnaudojimo formas, priverstinį darbą ar paslaugas, įskaitant elgetavimą, vergiją ar į vergiją panašią praktiką, priverstinę tarnystę, išnaudojimą įtraukiant į nusikalstamą veiką, arba organų išpjovimą.
4. Prekybos žmonėmis aukos sutikimas su ketinamu arba faktišku išnaudojimu neturi reikšmės, jeigu buvo panaudotas bent vienas iš šio straipsnio 1 dalyje nurodytų būdų.
5. Jeigu šio straipsnio 1 dalyje nurodytas elgesys yra susijęs su vaiku, už jį baudžiama kaip už prekybą žmonėmis, net jeigu nepanaudotas nė vienas iš šio straipsnio 1 dalyje nurodytų būdų.
6. Šioje direktyvoje „vaikas“ – jaunesnis nei 18 metų asmuo.

3 straipsnis

Kurstymas, bendrininkavimas ir kėsinimasis

Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad už kurstymą padaryti ir bendrininkavimą padarant 2 straipsnyje nurodytą nusikalstamą veiką, taip pat už pasikėsinimą ją padaryti būtų baudžiama.

4 straipsnis

Bausmės

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad už 2 straipsnyje nurodytą nusikalstamą veiką būtų baudžiama laisvės atėmimo bausmėmis, kurių didžiausia ne trumpesnė kaip penkeri metai.
2. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad už 2 straipsnyje nurodytą nusikalstamą veiką būtų baudžiama laisvės atėmimo bausmėmis, kurių didžiausia ne trumpesnė kaip dešimt metų, jeigu nusikalstama veika buvo padaryta bet kuriomis iš šių aplinkybių:
 - a) nusikalstamą veiką padarė valstybės pareigūnas, eidamas savo pareigas;
 - b) nusikalstama veika padaryta aukai, kuri buvo ypač pažeidžiama; tai šioje direktyvoje apima bent jau vaikus aukas ir suaugusiuosius, kurie buvo ypač pažeidžiami dėl nėštumo, sveikatos būklės ar negalios;
 - c) nusikalstama veika buvo padaryta dalyvaujant nusikalstamoje organizacijoje, kaip apibrėžta Pamatiniame sprendime 2008/841/TVR²³.
 - d) nusikalstama veika tyčia ar dėl didelio neatsargumo buvo sukeltas pavojus aukos gyvybei;

²³ OL L 300, 2008 11 11, p. 42.

- e) nusikalstama veika padaryta panaudojant sunkų smurtą, arba aukai padaryta ypač didelė žala.
3. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad už 3 straipsnyje nurodytą nusikalstamą veiką būtų baudžiama taikant veiksmingas, proporcingas ir atgrasomąsias bausmes, kurios gali būti susijusios su perdavimu.

5 straipsnis

Juridinių asmenų atsakomybė

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad juridiniai asmenys galėtų būti traukiami atsakomybėn už 2 ir 3 straipsniuose nurodytą nusikalstamą veiką, kurią jų naudai padarė asmuo, veikęs individualiai arba kaip tokio juridinio asmens struktūros narys ir užimantis to juridinio asmens struktūroje vadovaujančias pareigas, jeigu jis turėjo teisę:
 - a) atstovauti juridiniam asmeniui arba
 - b) juridinio asmens vardu priimti sprendimus, arba
 - c) vykdyti kontrolę juridinio asmens struktūroje.
2. Valstybės narės taip pat užtikrina, kad juridinis asmuo galėtų būti traukiamas atsakomybėn, kai dėl šio straipsnio 1 dalyje minėto asmens nepakankamos priežiūros arba kontrolės jam pavaldus asmuo galėjo padaryti 2 ir 3 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas šio juridinio asmens naudai.
3. Juridinio asmens atsakomybė pagal šio straipsnio 1 ir 2 dalis nepašalina fizinių asmenų, padariusių, kursčiusių ar padėjusių padaryti 2 ir 3 straipsniuose nurodytas nusikalstamas veikas, baudžiamosios atsakomybės.
4. Šioje direktyvoje „juridinis asmuo“ – subjektas, turintis teisinį subjektiškumą pagal taikytiną teisę, išskyrus valstybes ar valdžios funkcijas vykdančias viešąsias įstaigas bei viešąsias tarptautines organizacijas.

6 straipsnis

Sankcijos juridiniams asmenims

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad juridiniam asmeniui, patrauktam atsakomybėn pagal 5 straipsnio 1 ir 2 dalis, būtų taikomos veiksmingos, proporcingos ir atgrasomosios sankcijos, kurios apima baudžiamąsias arba ne baudžiamojo pobūdžio baudas ir gali apimti kitas sankcijas, pavyzdžiui:
 - a) teisės į valstybės teikiamas lengvatas arba pagalbą atėmimą;
 - b) laikiną ar nuolatinę teisės verstis komercine veikla atėmimą;
 - c) teisminės priežiūros skyrimą;
 - d) teismo paskirtą likvidavimą;

- e) laikiną ar galutinę įmonių, kurios buvo naudojamos nusikalstamai veikai įvykdyti, uždarymą.

7 straipsnis

Aukų netraukimas baudžiamojon atsakomybėn arba bausmių joms netaikymas

Valstybės narės, vadovaudamosi savo teisės sistemos pagrindiniais principais, numato galimybę netraukti baudžiamojon atsakomybėn prekybos žmonėmis aukų ir neskirti joms bausmių už dalyvavimą nusikalstamoje veikoje, kuri yra tiesioginė bet kurios joms padarytos veikos, nurodytos 2 straipsnyje, pasekmė.

8 straipsnis

Tyrimas ir baudžiamasis persekiojimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad 2 ir 3 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų tyrimas arba baudžiamasis persekiojimas už jas galėtų vykti nepriklausomai nuo to, ar auka pateikė skundą arba kaltinimą, ir kad baudžiamasis procesas galėtų tęstis net tais atvejais, jeigu auka atsiėmė savo pareiškimą.
2. Valstybės narės imasi būtinų priemonių, kad baudžiamąjį persekiojimą už 2 ir 3 straipsniuose nurodytą nusikalstamą veiką būtų galima vykdyti pakankamą laiką po to, kai auka sulaukė pilnametystės.
3. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad asmenys, padaliniai ar tarnybos, atsakingi už 2 ir 3 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų tyrimą arba baudžiamąjį persekiojimą už jas, būtų tinkamai parengti.
4. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad asmenys, padaliniai ar tarnybos, atsakingi už 2 ir 3 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų tyrimą arba baudžiamąjį persekiojimą už jas, galėtų naudotis tokiomis veiksmingomis tyrimo priemonėmis, kurios naudojamos tiriant organizuotus nusikaltimus ir kitus sunkius nusikaltimus.

9 straipsnis

Jurisdikcija

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių jų jurisdikcijai dėl nusikalstamos veikos, nurodytos 2 ir 3 straipsniuose, nustatyti, jeigu:
 - a) nusikalstama veika visiškai ar iš dalies padaryta jų teritorijoje arba
 - b) nusikalstamą veiką padaręs asmuo yra jų pilietis arba jo įprastinė gyvenamoji vieta yra jų teritorijoje, arba
 - c) nusikalstama veika padaryta vienam iš jų piliečių arba asmeniui, kurio įprastinė gyvenamoji vieta yra jų teritorijoje, arba
 - d) nusikalstama veika padaryta tos valstybės narės teritorijoje įsisteigusio juridinio asmens naudai.

2. Valstybė narė gali nuspręsti netaikyti šio straipsnio 1 dalies c ir d punktuose išdėstytų jurisdikcijos taisyklių arba jas taikyti tik konkrečiais atvejais arba aplinkybėmis, jeigu nusikalstama veika padaryta ne jos teritorijoje.
3. Siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už 2 ir 3 straipsniuose nurodytą nusikalstamą veiką, padarytą ne atitinkamos valstybės narės teritorijoje, tai yra šio straipsnio 1 dalies b punkto atveju, valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad jų jurisdikcijos nustatymas nepriklausytų nuo sąlygos, kad:
 - a) veikos laikomos baudžiamosiomis jų padarymo vietoje arba
 - b) baudžiamasis persekiojimas gali būti pradėtas tik remiantis aukos skundu, pateiktu toje vietoje, kur padaryta nusikalstama veika, arba valstybei, kurioje padaryta nusikalstama veika, pranešus.
4. Valstybės narės, nusprendusios taikyti šio straipsnio 2 dalį, apie tai praneša Komisijai, prireikus nurodydamos konkrečius atvejus arba aplinkybes, kai sprendimas taikomas.

10 straipsnis

Pagalba ir parama prekybos žmonėmis aukoms

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad prieš baudžiamąjį procesą, jo metu ir atitinkamą laikotarpį po jo aukoms būtų teikiama pagalba ir parama, kad jos galėtų naudotis teisėmis, nustatytomis 2001 m. kovo 15 d. Pamatiniame sprendime 2001/220/TVR dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose ir šioje direktyvoje.
2. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad asmeniui būtų teikiama pagalba ir parama, kai tik kompetentingos institucijos gauna duomenų, kad jam galėjo būti padaryta 2 ir 3 straipsniuose nurodyta nusikalstama veika.
3. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad pagalba ir parama aukai būtų teikiama nepaisant to, ar auka nori duoti parodymus kaip liudytojas.
4. Valstybės narės, bendradarbiaudamos su atitinkamomis paramos organizacijomis, imasi būtinų priemonių, kad sukurtų tinkamus ankstyvo aukų nustatymo, pagalbos ir paramos joms mechanizmus.
5. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytos pagalbos ir paramos priemonės teikiamos gavus sutikimą ir tinkamai informavus, ir apima priemones, kuriomis aukoms sukuriamas bent jau toks gyvenimo lygis, kad jos galėtų pragyventi, tokias kaip tinkamas ir saugus būstas ir materialinė pagalba, taip pat būtinas medicininis gydymas, įskaitant psichologinę pagalbą, konsultacijas ir informaciją jų suprantama kalba, prireikus vertimo raštu ir žodžiu paslaugas ir galimybes vaikams mokytis. Valstybės narės pasirūpina specialių poreikių turinčiomis aukomis.

11 straipsnis

Prekybos žmonėmis aukų apsauga baudžiamojo tyrimo ir baudžiamojo proceso metu

1. Be Pamatiniame sprendime 2001/220/TVR išdėstytų teisių, taikomos šiame straipsnyje nurodytos apsaugos priemonės.
2. Valstybės narės užtikrina, kad prekybos žmonėmis aukos turėtų galimybę naudotis nemokamomis teisinėmis konsultacijomis ir teisinio atstovavimo paslaugomis, be kita ko, reikalaujant žalos atlyginimo. Teisinio atstovavimo paslaugos yra nemokamos tuo atveju, jeigu auka neturi pakankamai finansinių lėšų. Ši dalis neturi poveikio 14 straipsnio 2 dalies taikymui, kai auka yra vaikas.
3. Nepažeisdamos teisės į gynybą, valstybės narės, vadovaudamosi savo nacionalinės teisės sistemos pagrindiniais principais ir kai tai tinkama, suteikia galimybę neatskleisti prekybos žmonėmis aukos, kuri duoda parodymus kaip liudytojas, tapatybės.
4. Valstybės narės užtikrina, kad, atsižvelgiant į individualų rizikos vertinimą, prekybos žmonėmis aukoms būtų suteikta tinkama apsauga, *inter alia*, sudarant galimybę joms dalyvauti liudytojų apsaugos programose arba prireikus pasinaudoti kitomis panašiomis priemonėmis remiantis nacionalinės teisės aktuose arba procedūrose nustatytais pagrindais.
5. Nepažeisdamos teisės į gynybą ir atsižvelgdamos į kompetentingų institucijų atliktą individualų aukos asmeninių aplinkybių įvertinimą, valstybės narės užtikrina, kad prekybos žmonėmis aukoms būtų taikoma speciali tvarka siekiant užkirsti kelią antrinei viktimizacijai ir kad, remiantis nacionalinės teisės aktuose nustatytais pagrindais bei teismų teisės veikti savo nuožiūra taisyklėmis, teismo praktika ar gairėmis, kiek įmanoma būtų vengiama:
 - a) bereikalingų pakartotinių apklausų tyrimo, baudžiamojo persekiojimo ir bylos nagrinėjimo teisme metu;
 - b) aukų ir nusikalstamą veiką padariusių asmenų akistatos, be kita ko, duodant parodymus, pavyzdžiui, vykstant apklausoms ir kryžminei apklausai, naudojant atitinkamas priemones, įskaitant atitinkamų ryšių technologijų naudojimą;
 - c) duoti parodymus viešame teismo posėdyje;
 - d) užduoti nebūtinus klausimus apie asmeninį gyvenimą.

12 straipsnis

Bendrosios pagalbos, paramos ir apsaugos priemonių vaikams, prekybos žmonėmis aukoms, nuostatos

1. Pagalba, parama ir apsauga vaikams, prekybos žmonėmis aukoms, teikiama atsižvelgiant į vaiko gerovę.
2. Valstybės narės užtikrina, kad jeigu prekybos žmonėmis aukos amžius tiksliai nežinomas ir jeigu yra priežasčių manyti, kad asmuo yra vaikas, jis laikomas vaiku,

kad jam nedelsiant būtų galima suteikti pagalbą, apsaugą ir paramą pagal 13 ir 14 straipsnius.

13 straipsnis

Pagalba ir parama vaikams, prekybos žmonėmis aukoms

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad konkrečių veiksmų siekiant trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu suteikti pagalbą ir paramą vaikams, prekybos žmonėmis aukoms, kad jie fiziškai, psichologiškai ir socialiai atsigautų, būtų imtasi individualiai įvertinus ypatingas vaiko aukos aplinkybes ir deramai atsižvelgus į vaiko nuomonę, poreikius ir rūpesčius.
2. Valstybės narės, jei tinkama ir įmanoma, imasi priemonių siekdamos teikti pagalbą ir paramą vaiko, prekybos žmonėmis aukos, šeimai, jeigu šeima yra valstybės narės teritorijoje. Visų pirma valstybės narės, jei tinkama ir įmanoma, tai šeimai taiko Tarybos pamatinio sprendimo 2001/220/TVR 4 straipsnį.
3. Šis straipsnis taikomas kartu su 10 straipsniu.

14 straipsnis

Vaikų, prekybos žmonėmis aukų, apsauga baudžiamojo tyrimo ir proceso metu

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad teisminės institucijos paskirtų specialų atstovą, kuris atstovautų vaiko, prekybos žmonėmis aukos, interesams vykdant baudžiamąjį tyrimą ir procesą, jeigu pagal nacionalinę teisę tėvų pareigų turėtojams neleidžiama atstovauti vaikui dėl interesų konflikto tarp jų ir vaiko aukos arba jeigu vaikas yra nelydimas arba atskirtas nuo šeimos.
2. Valstybės narės užtikrina, kad vaikai, prekybos žmonėmis aukos, nedelsiant turėtų galimybę naudotis nemokamomis teisinėmis konsultacijomis ir teisinio atstovavimo paslaugomis, be kita ko, reikalaujant žalos atlyginimo.
3. Nepažeisdamos teisių į gynybą, valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad vykstant bet kurios iš 2 ir 3 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų baudžiamajam nagrinėjimui:
 - a) faktus pranešus kompetentingoms institucijoms, vaiko aukos apklausos nebūtų nepagrįstai vilkinamos;
 - b) prireikus vaiko aukos apklausos vyktų šiam tikslui skirtose arba pritaikytose patalpose;
 - c) prireikus vaiką auką apklaustų ar jį apklausiant dalyvautų specialiai parengti specialistai;
 - d) jei įmanoma ir tinkama, vaiką auką visuomet apklaustų tie patys asmenys;
 - e) apklausų būtų kuo mažiau ir jos būtų atliekamos tik tuo atveju, jei tai griežtai būtina dėl baudžiamojo proceso;

- f) vaiką auką galėtų lydėti jo teisinis atstovas arba, tam tikrais atvejais, jo pasirinktas suaugusysis, nebent dėl to asmens priimtas pagrįstas priešingas sprendimas.
4. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad vykstant bet kurios iš 2 ir 3 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų baudžiamajam tyrimui visos vaikų aukų arba, tam tikrais atvejais, liudijančių vaikų apklausos galėtų būti įrašomos vaizdo priemonėmis ir kad taip įrašytos apklausos galėtų būti naudojamos kaip įrodymai nagrinėjant baudžiamąsias bylas teisme pagal jų nacionalinės teisės normas.
5. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad nagrinėjant su bet kuria iš 2 ir 3 straipsniuose nurodytų nusikalstamų veikų susijusią baudžiamąją bylą teisme galima būtų nurodyti, kad:
- a) apklausa vyktų uždareame posėdyje;
- b) vaikas auka galėtų būti išklaustas teismo salėje joje nebūdamas, visų pirma naudojant atitinkamas ryšių technologijas.
6. Šio straipsnio 1, 3, 4 ir 5 dalys taikomos kartu su 11 straipsniu.

15 straipsnis

Prevenција

1. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, kad sumažintų visų formų išnaudojimą, susijusį su prekyba žmonėmis, skatinančią paklausą.
2. Valstybės narės, prireikus bendradarbiaudamos su pilietinės visuomenės organizacijomis, imasi atitinkamų veiksmų, pavyzdžiui, informavimo ir sąmoningumo didinimo kampanijų, mokslinių tyrimų ir švietimo programų, kuriomis siekiama didinti sąmoningumą ir sumažinti riziką žmonėms, visų pirma vaikams, tapti prekybos žmonėmis aukomis.
3. Valstybės narės skatina rengti reguliarius mokymus pareigūnams, kuriems gali tekti susidurti su aukomis arba galimomis aukomis, įskaitant šioje srityje dirbančius policijos pareigūnus, sienos apsaugos tarnybų pareigūnus, darbo inspektorius, sveikatos priežiūros darbuotojus ir konsulinių įstaigų personalą, kad jie galėtų atpažinti prekybos žmonėmis aukas ir galimas aukas ir mokėtų su jomis elgtis.
4. Valstybės narės svarsto galimybę imtis priemonių nusikalstama veika laikyti naudojimąsi paslaugomis, kurios pagal 2 straipsnį laikomos išnaudojimu, žinant, kad jas teikiantis asmuo yra 2 straipsnyje nurodytos nusikalstamos veikos auka.

16 straipsnis

Nacionalinių pranešėjų sistema arba lygiaverčiai mechanizmai

Valstybės narės imasi būtinų priemonių nacionalinių pranešėjų sistemai ar lygiaverčiams mechanizmams sukurti. Tokių mechanizmų užduotys, be kita ko, yra analizuoti prekybos žmonėmis tendencijas, vertinti kovos su prekyba žmonėmis rezultatus ir teikti informaciją atitinkamoms nacionalinėms institucijoms.

17 straipsnis

Pamatinio sprendimo 2002/629/TVR panaikinimas

Pamatinis sprendimas 2002/629/TVR dėl kovos su prekyba žmonėmis panaikinamas nepažeidžiant valstybių narių pareigų, susijusių su perkėlimo į nacionalinę teisę terminais.

Nuorodos į panaikintą pamatinį sprendimą laikomos nuorodomis į šią direktyvą.

18 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini, kad būtų laikomasi šios direktyvos, ne vėliau kaip [PO DVEJŲ METŲ NUO JOS PRIĖMIMO]. Jos nedelsdamos pateikia Komisijai tų teisės aktų nuostatų tekstą bei tų nuostatų ir šios direktyvos atitikties lentelę.
2. Valstybės narės, priimdamos tas nuostatas, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.
3. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

19 straipsnis

Ataskaitos

1. Iki [ketveri metai nuo priėmimo] ir paskui kas trejus metus Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai pateikia ataskaitą, įskaitant visus būtinus pasiūlymus.
2. Valstybės narės pateikia Komisijai visą informaciją, reikalingą šio straipsnio 1 dalyje nurodytai ataskaitai parengti. Be kita ko, pateikiamas išsamus priemonių, taikytų pagal 8 ir 10–16 straipsnius, aprašas, taip pat svarstyčių galimų priemonių pagal 15 straipsnio 4 dalį aprašas.

20 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną po jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

21 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva pagal Sutartis skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

*Europos Parlamento vardu
Pirmininkas*

*Tarybos vardu
Pirmininkas*